

8. ІСТОРІЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ НАУКИ

УДК 619(092)[Chernukha V. K.]

DOI 10.36016/VM-2021-107-16

ДО 100-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА КИРИЛОВИЧА ЧЕРНУХИ — ПРОРЕКТОРА ХАРКІВСЬКОГО ЗООВЕТЕРИНАРНОГО ІНСТИТУТУ (1971–1984 рр.)

Люлін П. В.

Державний біотехнологічний університет,
Харків, Україна, e-mail: liulinpetr@gmail.com

Стегній Б. Т.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної
і клінічної ветеринарної медицини», Харків, Україна

У статті представлені основні етапи життя, науково-педагогічної діяльності на шляху становлення харківської школи ветеринарних гематологів та паразитологів, розвитку Харківського зооветеринарного інституту та основні напрямки наукової діяльності

Ключові слова: історія науки, наукова школа, паразитологія

Володимир Кирилович Чернуха — талановитий учений і педагог, організатор і методист, доктор ветеринарних наук, професор, проректор Харківського зооветеринарного інституту 1971–1984 рр.

Володимир Кирилович Чернуха народився 17 травня 1921 р. в м.Обоянь Курської обл. в інтелігентній українській сім'ї службовців. Його батьки — вихідці з Полтавської області (м. Зіньків) — мали педагогічну освіту. Батько, Кирило Романович, працював учителем школи, викладачем, завучем Обоянського педагогічного технікуму, у 1937 р. був репресований. Мати, Ганна Степанівна, — педагог, навчала дітей початкової школи м.Обоянь. Їхня родина була багатодітна — Володимир у сім'ї був найменшим — п'ятим. Старші два брати Микола та Віктор і дві сестри Олександра і Валентина всі здобули вищу освіту. Микола Кирилович — ветеринарну, працював завідувачем райветлікарні та районної ветеринарної аптеки; Віктор Кирилович та Валентина Кирилівна — технічну освіту, працювали відповідно інженерами дорбудуправління та заводу хімреактивів; Олександра Кирилівна — педагогічну, працювала вчителем середньої школи та викладачем школи тваринництва.

Так склалося, що дитячі та юнацькі роки життя Володимира Кириловича були непростими. З 1929 р. він навчався в Обоянській середній школі, яку закінчив у 1939 р., і того ж року вступив на перший курс Харківського ветеринарного інституту, який закінчив лише в 1950 р., отримавши диплом з відзнакою. Навчання було довгим, бо завадила цьому війна.

По закінченню першого курсу, у червні 1940 р. Дзержинським райвоенкоматом м. Харкова В. К. Чернуху було призвано на військову службу рядовим стрілецького полку. Потім було навчання у військовому училищі, він був призначений командиром взводу гаубичного артилерійського, потім мінометного полків, у подальшому — командиром батареї у складі Воронезького, Степового фронтів, 1-ї Гвардійської танкової армії, потім — помічником начальника відділу комплектування кадрів артилерії, помічником начальника штабу 1-го

Українського та 4-го Українського фронтів. У складі військ пройшов до кордону, звільняв Польщу, Чехословаччину та дійшов до Берліну. За бойові заслуги нагороджений трьома орденами, у тому числі орденом Вітчизняної війни 2-го ступеня, та п'ятьма медалями. Війну закінчив у званні капітана. Під час служби у запасі отримав чергове звання майора.

З армії демобілізований був у 1946 р., його небайдужість і жага до знань повернули до студентського життя і назавжди пов'язали з Харківським ветеринарним, а з 1961 р. — Харківським зооветеринарним інститутом (ХЗВІ). Навчання в інституті давалось йому легко, яке він поєднував його із суспільно-громадською роботою — обирався парторгом курсу, секретарем партійного бюро факультету.

По закінченню інституту (1950 р.) був відмічений одним з кращих випускників, отримав пропозицію подальшого навчання в аспірантурі кафедри патології і терапії незаразних хвороб ХЗВІ. За період навчання в аспірантурі плідно проводив наукові дослідження за основним напрямом наукової діяльності кафедри — вивчення патогенезу анемії та методи лікування з використанням прижиттєвої пункції кісткового мозку, що завершилось захистом його дисертації на тему «Опыт применения кампалона для стимуляции эритропоеза у лошадей и выработки иммунитета у кроликов» на здобуття наукового ступеня кандидата ветеринарних наук (науковий керівник — професор С. І. Смирнов).

Подальша науково-педагогічна та суспільна діяльність доцента В. К. Чернухи поєднувалась із роботою на посаді проректора з підвищення кваліфікації керівних кадрів зооветспеціалістів, викладачів технікумів. Робота на цій посаді вимагала значних зусиль, високої ерудиції і знання справи. У своїй роботі пріоритетним напрямом він вважав наукову і навчально-практичну роботу, працював на перспективи розвитку та вирішення проблем промислового тваринництва. Тривала та наполеглива плідна праця була завершена у 1968 р. захистом докторської дисертації на тему «Материалы по этиопатогенезу, лечению и профилактике желудочно-кишечных заболеваний у новорожденных телят». Непосидючість, наукова активність і широта наукової думки слугували його обранням на посаду проректора з наукової роботи, на якій він працював з 1971 до 1984 р.

З 1973 р., будучи проректором з наукової роботи, В. К. Чернуха, після обрання за конкурсом, очолив кафедру паразитології і клінічної діагностики, що внесло деякі новації у напрям наукової роботи колективу кафедри та його учнів. За період його роботи на кафедрі розробляються більш досконалі методи лікування, боротьби та профілактики низки паразитарних хвороб тварин. Очолюючи кафедру Володимир Кирилович спрямовував багатопланову наукову та педагогічну діяльність викладачів кафедри з підготовки кваліфікованих кадрів ветеринарних спеціалістів.

В. К. Чернуха зробив значний вклад у розвиток харківської школи ветеринарних паразитологів. Особисто підготував двох учнів — кандидатів ветеринарних наук з напряму протозоологія, які під його керівництвом успішно захистили дисертації: Д. І. Гостев на тему «Эпизоотология, терапия и химиофилактика кокцидиоза свиней в хозяйствах Украины» та П. В. Люлін на тему «Розповсюдження, видовий склад збудників та вдосконалення заходів боротьби з еймеріозом індиків у спеціалізованих господарствах і фермах України».

Результати наукової діяльності професора В. К. Чернухи відображені в 130 наукових працях, серед яких 5 монографій і 6 довідників. Із здобуттям незалежності України за його редакцією та колективом авторів (співробітників кафедри паразитології ХЗВІ) у 1995 р. була створена та затверджена Мінагропромом України програма з паразитології та інвазійних хвороб сільськогосподарських тварин для вузів і факультетів України за спеціальністю «Ветеринарна медицина». У 1996 р. за редакцією В. К. Чернухи колективом кафедри за участю професорів інших вузів В. Ф. Галата (Національний аграрний університет, нині — Національний університет біоресурсів і природокористування України) та Ю. Г. Артеменка (Білоцерківській державний (нині — національний) аграрний університет) було випущено для вузів України перший підручник українською мовою — «Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин», яким користуються спеціалісти і до сьогодні.

Володимир Кирилович користувався дуже високим авторитетом серед колективу, йому були притаманні простота і скромність, чесність і доброзичливість, дисциплінованість і вимогливість, порядність і мудрість, ерудиція і життєлюбність — те, що на сьогодні називається академічною доброчесністю.

У 2000 р. на 79-му році життя його серце зупинилося, але світлий образ Володимира Кириловича назавжди залишиться у пам'яті колег, співробітників, чисельної кількості його учнів — студентів, кому довелося спілкуватися з цією чудовою людиною.

**TO THE 100TH ANNIVERSARY OF PROFESSOR VOLODYMYR KYRYLOVYCH CHERNUKHA —
VICE-RECTOR OF THE KHARKIV ZOVETERINARY INSTITUTE (1971–1984)**

Liulin P. V.

State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine

Stegniy B. T.

National Scientific Center “Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine”, Kharkiv, Ukraine

The article presents the main stages of life, scientific and pedagogical activities on the way to the formation of the Kharkiv School of Veterinary Hematologists and Parasitologists, the development of the Kharkiv Zooveterinary Institute, and the main directions of scientific activity

Keywords: *history of science, scientific school, parasitology*